

WE WAREN OP ALLES VOORBEREID, BEHALVE OP GEBED EN KAARSEN over een vreemde vrede preek Kerstavond 2024, ds Jan van der Wolf

35 jaar geleden viel de Berlijnse muur. Weet je waardoor die uiteindelijk viel? Door kaarsen en gebed. In 1982 begint ds Christian Führer gebedsbijeenkomsten te organiseren in de Nicolaïkerk in Leipzig. Het begint heel klein, maar deze vredesgebeden trekken steeds meer mensen. In de herfst van 1989 komen er honderden mensen op af. Het regime wordt er zenuwachtig van. Ze proberen het te verbieden, de toegang tot de kerk wordt geblokkeerd. Er worden mensen gearresteerd en geïntimideerd. Het helpt allemaal niets. Op 9 oktober zijn 2000 mensen in de kerk waaronder 600 Stasi's. Zogenaamd om provocaties te voorkomen. Als het vredesgebed is afgelopen hebben zich buiten 70.000 demonstranten verzameld. De angst is groot dat de Volkspolitie geweld zal uitlokken en dat er doden zullen vallen. Maar er gebeurt een wonder. Ds Führer beschrijft wat er gebeurt: 'Als je een kaars draagt, heb je twee handen nodig. Je moet voorkomen dat de kaars uitgaat. Je kunt geen steen of knuppel in je hand houden. Het wonder gebeurt. De Geest van Jezus werkt ontwapenend. De massa wordt een krachtige vreedzame macht. De troepen en de politie trekken zich terug. Ze gaan zelfs in gesprek. In vrede gaat iedereen naar huis.

Hoe wordt het ooit vrede? Het is de grote moedeloze vraag van onze tijd. Veel mensen hebben een beklemmend gevoel. Terwijl het in je eigen leven best wel gezellig kan zijn, al hoewel je daar ook te maken kunt hebben met onvrede of conflicten. De vraag die ik mij gesteld heb is: Hoe kan het kind in de kribbe vrede betekenen? Want zodra dat kind geboren is zingen de engelen: vrede op aarde. Die kleine baby bewerkt op één of andere manier vrede op aarde. Let wel: niet alleen vrede hier van binnen, maar ook vrede op aarde. Deze vrede is niet alleen spiritueel, maar ook geopolitiek. Hoe werkt dat?

Het kerstverhaal begint met dat decreet van keizer Augustus. Dat zet het geboorteverhaal in een geopolitiek kader. Het vertederende vindt plaats in een keiharde realiteit. Als Jezus wordt geboren is het land bezet door de Romeinen. En de Romeinen kennen de Pax Romana, de Romeinse vrede. Een periode van in-between-wars, een tijd van relatieve voorspoed en stabiliteit. Maar deze vrede is gebaseerd op afschrikking en onderwerping. Als je je maar gedeisd houdt dan heb je geen probleem. Een vrede die eigenlijk geen vrede is. Zoals wij ook kunnen zeggen: ik zeg maar niks meer.

Nu is het goed om te weten dat het Bijbelse voor vrede 'shalom', veel dieper gaat dan ons woord voor vrede. Bij ons vrede de afwezigheid van oorlog. Shalom reikt verder. Het is het beste te vertalen met harmonie, welzijn, bloei. Het Hebreeuwse woord heeft te maken 'volledig zijn'. Dat er niets stuk is, maar heel. Jezus wordt ook wel de Heiland genoemd, de Heelmaker. Shalom is er, als alles heel is, als alles en iedereen helemaal tot z'n recht komt. In Johannes 10 kunnen we een soort mission-statement van Jezus tegenkomen. Hij zegt daar: Ik ben er om mensen het leven te geven in al zijn volheid. (Joh 10:10) Een leven getekend door shalom dus.

Op welke manier brengt Christus shalom? In deze dagen wordt een oude doctrine van stal gehaald: als je vrede wilt, bereid je dan voor op oorlog. Anders gezegd: er is geen vrede zonder effectieve afschrikking. En als je nuchter nadenkt, dan is het wellicht de enige optie. God houdt er een ander principe op na. Hij laat een kind geboren worden in deze wereld. Geen afschrikking, maar kwetsbaarheid. Dat is Gods manier om vrede te brengen. Het is een manier die ons vreemd is.

Jezus vertelt ergens over zijn erfenis die hij aan ons geeft. Weet je wat zijn nalatenschap is? Vrede. Shalom! 'Ik laat jullie vrede na; mijn vrede geef ik jullie, zoals de wereld die niet geven kan.'

Deze vrede is op twee manieren wereldvreemd. Het eerste is de methode: Geen hemelse bulldozer die met een grote zwaai alle ellende aan de kant schuift. Geen hemelse legermacht die met grof geschut orde op zaken stelt. Geen hemelse krachtpatser die wel even zal zeggen hoe het moet. Het antwoord op het geweld van de wereld is geen ander geweld, maar kwetsbaarheid en liefde. God kiest een andere manier. God geeft zichzelf in een pasgeboren kind. Hulpelozer kan niet. Weerlozer kan niet. Kwetsbaarder kan niet. Daarmee levert God zich uit aan ons. Het is de ultieme liefde om het liefste wat je hebt, je kind, over te geven. Hij geeft Zijn hart weg. Zou jij dat doen?

Het tweede vreemde aan deze vrede is dat begint aan de binnenkant en niet aan de buitenkant. Het begint bij de bron van alle geweld en onvrede. En die is gelegen in ons hart. Alle onmin en alle conflicten, groot en klein, komen voort uit je niet gezien voelen, je niet erkend weten. Of dat je met jezelf niet oké bent. Daar begint alle ellende. Hoe komt het toch dat maar niet lukt met die vrede? Verreweg die meeste mensen willen goed doen. Als je valt op straat is de kans groot dat er aardige mensen zijn die je helpen, en naar de huisartsenpost brengen. Maar die aardige mevrouw die jou hielp, is vanwege een schutting in conflict haar de burens. Die is te hoog en nu heeft ze geen zon meer. Er was geen overleg. Iedereen wil goed doen, totdat er belangen spelen.

Hoe komt het toch dat maar niet lukt met die vrede? Wij hebben ten diepste geen vrede met onszelf. Thomas Merton, een Amerikaanse mysticus zei het zo: 'Wij zijn niet in vrede met anderen omdat wij niet in vrede zijn met onszelf. En wij zijn niet in vrede met onszelf omdat wij niet in vrede zijn met God.' Als ik heel scherp zeg: Vrede is niet buiten God om verkrijgbaar. Shalom is wat je zou kunnen noemen een ui-begrip.

Een kern met daarom heen schillen, lagen. De kern van de vrede is vrede met God. De vrede die God met jou sluit. Daaromheen zit de schil van vrede met jezelf. Als God tegen jou zegt: jij bent wat mij betreft oké, dan helpt dat omdat ook tegen jezelf te zeggen. Als God mij aanvaardt, waarom zou ik mijzelf dan niet aanvaarden. De vrede van God helpt je om vrede te hebben met jezelf. Dan is er de volgende schil. Dat is de vrede met de ander. Als je vrede hebt met jezelf, als je

tevreden bent met jezelf dan helpt dat om met anderen in vrede te leven. Mensen die vaak conflicten hebben, zijn vaak in conflict met zichzelf. En dan is er een nog buitenste schil. Dat is vrede op grote schaal. Dat is alles en iedereen in een samenleving tot z'n recht komt. Er is geen uiterlijke vrede, zonder innerlijke vrede. Stel je eens voor dat Poetin, dat Trump, dat Elon Musk innerlijke vrede zouden kennen. Welk verschil zou dat maken?

Wordt het ooit vrede? Er is een grote belofte. Uiteindelijk zal er een nieuwe hemel en nieuwe aarde komen, waarop alles heel zal zijn. Daar geloof ik heilig in. De aanvang ervan viert we vandaag. 'Het is al begonnen, zie je het niet?' In Jesaja staat een prachtig vredesvisioen. In prachtige beelden wordt de shalom geschilderd. Zoals: een kalf en een leeuw die samen weiden. Zie je het voor je? Tutu merkte daarbij op. Dan moet die leeuw wel eerst vegetariër worden. Het is niet zomaar vrede. Er moet iets veranderen.

Hoe wordt het ooit vrede? Ik zou vanavond de vraag willen veranderen Hoe kan ik een mens van vrede worden? Doe je ogen maar dicht en ga ontspannen zitten. Adem rustig in, en rustig uit. Zo zijn we hier in de stilte van de kerk. Laat het ook van binnen stil worden. Stil in de aanwezigheid van God. Je ziet een pasgeboren kind. Het slaapt. Een en al vrede. Merk op hoe deze vrede bezit van je neemt. Een vrede die alle verstand te boven gaat. Er klinkt een stem. mijn vrede geef ik je, ik laat je mijn vrede na .... We gaan met onze aandacht weer terug naar deze ruimte We horen de geluiden. Je kunt je ogen weer opendoen en we zijn weer terug in de kerkzaal en we gaan nog even naar Leipzig Later geeft het hoofd van de Stasi toe: 'We waren op alles voorbereid, behalve op gebeden en kaarsen.' Een maand later valt de muur. Christus ontwapent je.

Amen